

BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR ÖĞRETMENLERİNİN DUYGUSAL ZEKA DÜZEYLERİNİN FARKLI DEĞİŞKENLER AÇISINDAN İNCELENMESİ

Ahmet Haktan SİVRİKAYA¹, Erdiñ ŞİKTAR²

ÖZ

Bu çalışmanın amacı, beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin duygusal zeka düzeylerinin farklı değişkenler açısından incelenmesidir. Bu araştırma betimleyici tipte bir araştırmadır. Araştırmanın evrenini Balıkesir ilinde ilköğretim okullarında görev yapan tüm beden eğitimi öğretmenleri oluşturmuştur. Örneklem seçimine gidilmeyip 1 Mart 2015-31 Mayıs 2015 tarihleri arasında araştırmaya katılmayı kabul eden toplam 43 beden eğitimi öğretmeni oluşturmuştur.

Verilerin toplanmasında araştırmacı tarafından geliştirilen soru formu ve duygusal zekâ düzeylerini ölçmek için Acar (2002) tarafından Türkçeye uyarlanan Bar-On Duygusal Zekâ Yeteneği Ölçeği kullanılmıştır. Veriler SPSS 20 paket programı kullanılarak değerlendirilmiştir. Yapılan normalite testinde (Shapiro Wilk Testi) veriler normal dağılım göstermediği için non-parametrik analizlerle (Mann Whitney-U ve Kruskal Wallis testleri) incelenmiştir. İstatistiksel testlerin anlamlılık düzeyi olarak $p < 0.05$ değeri kabul edilmiştir.

Sonuç olarak; beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin kişisel beceri boyutunda yüksek puana, genel ruh durumu ve stresle başa çıkma boyutlarında ise düşük puana sahip oldukları tespit edilmiştir. Ayrıca beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin duygusal zeka düzeylerinin orta düzeyde olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Zeka, Duygusal Zeka, Beden Eğitimi, Beden Eğitimi ve Spor Öğretmeni.

INVESTIGATION OF EMOTIONAL INTELLIGENCE LEVEL OF DIFFERENT VARIABLES OF PHYSICAL EDUCATION AND SPORTS TEACHERS

ABSTRACT

The aim of this study was to investigate in terms of physical education and sports teachers' emotional intelligence levels of different variables. This research is a descriptive type of research.

The universe of the research was created by all physical education teachers working in primary schools in Balıkesir province. A total of 43 physical education teachers who did not choose the sample but accepted to participate in the research between March 1, 2015 and May 31, 2015 were created.

The questionnaire developed by the researcher in collecting data and the Bar-On Emotional Intelligence Ability Scale adapted to Turkish by Acar (2002) were used to measure emotional intelligence levels. Data were analyzed using SPSS 20 software package.

Non-parametric analyzes (Mann Whitney-U and Kruskal Wallis tests) were performed because the constructed normality test (Shapiro Wilk Test) showed no normal distribution. Statistical significance of the statistical tests was accepted as $p < 0.05$. As a result; Physical education and sports teachers have high scores in personal skills, general mood and low scores in stress coping dimensions. It was also found that the levels of emotional intelligence of the physical education and sports teachers were moderate.

Keywords: Intelligence, Emotional Intelligence, Physical Education, Physical Education and Sports Teachers.

¹ Balıkesir Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, Balıkesir.

² Atatürk Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Erzurum

GİRİŞ

Son yıllarda yapılan araştırmalar insan ilişkilerinin ve duygularının en az teknoloji kadar önemli olduğunu göstermiştir. Özellikle insan ilişkileri gerektiren öğretmenlik gibi mesleklerde duygusal yetkinlikler daha da önem kazanmıştır. Yapılan araştırmalarda verimli iş ortamında verimli kişilerarası ilişki geliştirmenin anahtarını duyguları tanıma, yorumlama ve yönetme olduğu bulunmuştur (Lopes, Bracket, Nezlek, Schütz, Sellin ve Salovey, 2004).

Duygu (emotion), mutluluk, umutsuzluk ve hüznün gibi genelde hem fizyolojik hem de bilişsel tabanları olan ve davranışı etkileyen faktörler olarak tanımlanmaktadır (Ulaş ve Arbak, 2004). Zeka, yeni karşılaşılan, tanıdık olmayan durumlara uyum sağlama, soyut, somut, sözel problemleri çözebilme, kendini eleştirme, öğrenebilme, yaratıcılık, soyutlama yetenekleri olarak tanımlanmaktadır (Akboy, 2005). Duygusal zeka ise kişinin kendisinin ve başkalarının duygularını kontrol etme, bunlar arasında seçim yapabilme ve kişinin bu duygularını hayatına yön vermede kullanabilme yeteneğini içeren sosyal zekanın bir türüdür (Mayer, Caruso ve Salovey, 1999). Duygusal zeka zihinsel bir beceridir. Sadece duygulara sahip olmak değil, aynı zamanda onların ne anlama geldiğini anlamaktır. Duygu kavramı akıl gerektirir ancak kişiyi zihinsel sisteme ulaştıran, yaratıcı düşüncelere meydan veren şey yine duygulardır (Epstein, 1999). Duygusal zeka, kendimizin ve başkalarının duygularını tanımayı ve değerlendirmeyi öğrenmemizin yanı sıra duygulara ilişkin bilgileri ve duyguların enerjisini günlük yaşamımıza ve işimize etkin bir biçimde yansıtarak onlara uygun tepkiler vermemizi sağlar (Yeşilyaprak, 2001). Duygusal zeka yönetiminde duyguları engelleme değil, uygun biçimde yönetme, bireysel stratejilerin izini oluşturmaktadır. Böylece birey eğitim ve iş hayatı başta olmak üzere hayatının her alanında başarı elde edebilir. (Yaylacı, 2006). Bradbery ve Greaves 2006'e göre, en iyi başarıyı elde edenler mantıkları ile hisleri arasında görünmeyen bağ kuranlardır.

Bireysel boyutta değerlendirildiğinde duygusal zeka, bireyin hedeflerine ulaşmasında, yaşam tatmini elde etmesinde, ilişki yönetiminde zihinsel ve fiziksel performans yönetiminde, problem çözümünde, alternatifler arasında sağlıklı, bilinçli seçimler yapabilmesinde, vizyon oluşturmasında enerjisini pozitif yönde ve yapıcı bir biçimde yaşamına katkı sağlayacak yönde kullanmasında yararlanabileceği bir zeka boyutudur. Duygusal Zeka insan zekasını anlamaya ve açıklamaya yönelik yeni açılımlar getirmektedir. "Neden bazı insanlar okulda, akademik ortamda başarısız olurlarken hayatta başarılı olabilmektedir?" Bu soru insanları başarı konusunu yeniden gözden geçirmesine ve başarıyı oluşturan farklı nitelikleri araştırmaya itmiştir. Bu çalışmalar bir çok araştırmacıyı duyguları anlama, onları çözümlene yoluna itmiş bu

çalışmaların sonucu duygusal zeka kavramı gündeme gelmiştir (Goleman 2001; Mayer ve Salovey, 1990).

Duygusal zeka, zaman içinde bireyin olgunlaşması, sosyalleşmesi ve entelektüel düzeyinin artırılması yolu ile geliştirilebilen bir kavramdır. Duygusal zeka düzeyi yüksek olan bireylerin liderlik, yenilikçilik ve etkili yöneticilik özellikleri ile daha ön planda yer almayı başardıkları bilinmektedir (Cadman ve Brewer 2001).

Yapılan çalışmalar duygusal zeka eğitim programının bir çocuğun duygusal zekasını etkileyebileceğini göstermiştir. Çocukların duygusal zeka gelişimini destekleyerek aynı zamanda onların akademik yeteneklerinin gelişimine de yardım edilebilmektedir. Aynı zamanda, erken yaşlarda duygusal yeteneğin artırılması, yetişkinlik süresince başarıya ulaşmada yararlı bir araç ile çocuklara verilebilir (Ulutaş ve Ömeroğlu, 2007).

Bu çalışmanın amacı, beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin duygusal zeka düzeylerinin farklı değişkenler açısından incelenmesidir.

YÖNTEM

Araştırmanın Tipi: Betimleyici tipte bir araştırmadır.

Araştırmanın Evreni ve Örneklemi: Araştırmanın evrenini Balıkesir İlinde ilköğretim okullarında görev yapan tüm beden eğitimi öğretmenleri oluşturmuştur. Örneklem seçimine gidilmeyip 1 Mart 2015-31 Mayıs 2015 tarihleri arasında araştırmaya katılmayı kabul eden toplam 43 beden eğitimi öğretmeni oluşturmuştur.

Veri Toplama Yöntemi: Araştırmada veri toplama işlemine başlamadan önce ilgili kurumlardan gerekli izinler alınmıştır. Öğretmenlere araştırmanın amacı ve kapsamı hakkında bilgi verilerek araştırmaya katılmayı kabul ettiklerine dair sözlü onamları alınmıştır. Veri toplama araçları araştırmaya dâhil edilen öğretmenlerle yüz yüze görüşme yöntemiyle uygulanmıştır.

Veri Toplama Araçları:

Veriler bir form ve bir ölçekle toplanmıştır.

Tanıtıcı Bilgi Formu: Araştırmacılar tarafından literatür bilgisine uygun olarak hazırlanan ve öğretmenlerin sosyo-demografik özelliklerini içeren sorulardan oluşan anket formu kullanılmıştır. Kişisel bilgi formunda öğretmenlerin yaşı, cinsiyeti, çalıştığı kurum, mezuniyet, çalışma yılı, eğitim durumu ve duygusal zeka hakkındaki bilgi düzeyleri ile ilgili sorular bulunmaktadır.

Bar-On Duygusal Zekâ Yeteneği Ölçeği: Acar (2002) tarafından Türkçeye uyarlanan Bar-On Duygusal Zekâ Yeteneği Ölçeği kullanıldı. Ölçek 5'li dereceleme ile cevaplanan 88 maddeden oluşmaktadır. Ölçek duygusal zekânın kişisel beceri (KB), kişiler arası beceri (KAB), uyumluluk (U), stresle başa çıkma (SBÇ), genel ruh durumu (GRD) alt boyutlarını ölçer. Bu çalışmada Bar-On duygusal zeka ölçeğinin Cronbach's Alpha güvenilirlik katsayısı .93 olarak bulunmuştur. Ölçekten alınan en düşük puan 88 en yüksek puan ise 440 puandır. Ölçekten alınan puanın artması duygusal zekanın yükseldiğini göstermektedir.

Verilerin Analizi: Araştırmadan elde edilen veriler Statistical Package for Social Sciences for Windows (SPSS 20.0) istatistik paket programında analiz edilmiştir. Öğretmenlerin tanıtıcı özelliklerine ilişkin bulguların sayı-yüzde dağılımları yapılmış, duygusal zeka puan ortalamalarının min-max değerleri alınmıştır. Öğretmenlerin cinsiyet, yaş grupları, görev yaptıkları okullar, mezun oldukları okullar, hizmet yılları ve eğitim durumları ile duygusal zeka puan ortalamaları arasındaki karşılaştırmalar, yapılan normalite testinde (Shapiro Wilk Testi) veriler normal dağılım göstermediği için non-parametrik analizlerle (Mann Whitney-U ve Kruskal Wallis testleri) incelenmiştir. İstatistiksel testlerin anlamlılık düzeyi olarak $p < 0.05$ değeri kabul edilmiştir. (Aksayan ve ark. 2002). Yüzde ve ortalama testleri yapılmıştır. Ayrıca verilerin normalite testleri Shapiro Wilk Testi ile bakılmıştır. İki grup karşılaştırmalarında normal dağılım gösteren değişkenler için Bağımsız gruplarda t testi, normal dağılım göstermeyen değişkenler için Mann Whitney U testi kullanılmıştır. Üç ve daha fazla grup karşılaştırmalarında normal dağılım gösteren değişkenler için tek yönlü varyans analizi, normal dağılım göstermeyen değişkenler için Kruskal Wallis Analizi yapılmıştır. İstatistiksel testlerin anlamlılık düzeyi olarak $p < 0.05$ değeri kabul edilmiştir.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin % 27,9'u kadın, % 72.1'i erkek, %23.3'ü 25-30 yaş, %48.8'i 31-41 yaş ve %27.9'u 41 yaş ve üzerindedir. Öğretmenlerin %90.7'si devlet, %9.3'ü özel okulda çalışmakta; %69.8'i Besyo, %30.2'si eğitim fakültesi mezunu; %20.9'u 1-5 yıl, %25.6'sı 6-10 yıl, %53.5'i 11 yıl ve üzeri meslekte çalışmakta; %4.7'si yüksek lisans, %4.7'si doktora mezunu; %60.5'inin de duygusal zeka hakkında bilgisi olduğu tespit edilmiştir.

BULGULAR

Tablo 1. Öğretmenlerin Duygusal Zeka Ölçeği Toplam Puanı ve Alt Boyutlara Ait Puan Ortalamalarının Dağılımı (n=43)

Duygusal Zeka Ölçek Puanı	Min.	Max.	X± SD
Kişisel Beceri	64	99	80,69±6.77
Kişilerarası Beceri	33	66	44,51±6.63
Uyumluluk	33	97	43,76±10.17
Stresle Başa Çıkma	28	51	38,39±5,12
Genel Ruh Durumu	22	79	32,88±8,27
Toplam	187	310	241,46±23,04

Araştırmaya katılan öğretmenlerin ölçek alt boyutlarından aldıkları puanlara bakıldığında, en yüksek ortalama değeri kişisel beceri boyutunda (80,69±6.77), en düşük ortalama değeri ise genel ruh durumu boyutunda (32,88±8,27) aldıkları görülmektedir.

Tablo 2: Öğretmenlerin Cinsiyetlerine Göre Duygusal Zeka Ölçeği Puanları Dağılımı

Ölçek Toplam ve Alt Boyutları	Kadın (n=12) Mean Rank	Erkek (n=31) Mean Rank	Anlamlılık U ve P
Duygusal Zeka Ölçek Toplam Puanı	20.92	22.42	173.000 .725
Kişisel Beceri	20.46	22.60	167.500 .615
Kişilerarası Beceri	22.50	21.81	180.00 .871
Uyumluluk	19.29	23.05	153.500 .378
Stresle Başa Çıkma	24.46	21.05	156.500 .423
Genel Ruh Durumu	24.92	20.87	151.00 .341

Araştırmaya katılan öğretmenlerin cinsiyetlerine göre duygusal zeka puanlarına bakıldığında, kadın öğretmenlerde en yüksek puanın genel ruh durumu boyutunda (24.92), en düşük puanın ise uyumluluk boyutunda (19.29) olduğu; erkek öğretmenlerde en yüksek puanın uyumluluk boyutunda (23.05), en düşük puanın ise stresle başa çıkma boyutunda (20.87) olduğu görülmektedir. Öğretmenlerin cinsiyetlerine göre duygusal zeka puanlarına bakıldığında İstatistiksel olarak anlamsız olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 3: Öğretmenlerin Yaşlarına Göre Duygusal Zeka Ölçeği Puanları Dağılımı

Ölçek Toplam ve Alt Boyutları	25-30 (n=10) Mean Rank	31-40 (n=21) Mean Rank	41 ve üzeri (n=12) Mean Rank	Anlamlılık KW ve P
Duygusal Zeka Ölçek Toplam Puanı	21.75	24.55	17.75	2.246 .325
Kişisel Beceri	19.45	24.40	19.92	1.525 .467
Kişilerarası Beceri	18.65	25.71	18.29	3.617 .164
Uyumluluk	21.30	23.93	19.21	1.125 .570
Stresle Başa Çıkma	21.05	23.69	19.83	.799 .671
Genel Ruh Durumu	19.25	23.52	21.63	.806 .668

Araştırmaya katılan öğretmenlerin yaşlarına göre duygusal zeka puanlarına bakıldığında, 25-30, 31-40 yaş, 41 ve üzeri yaş öğretmenlerde en yüksek puanın sırasıyla uyumluluk boyutunda (21.30), kişiler arası beceri boyutunda (25.71) ve genel ruh durumu boyutunda (21.63), en düşük puanın ise yine yaş gruplarına göre sırasıyla kişiler arası beceri boyutunda (18.65), genel ruh durumu boyutunda (23.52) ve kişiler arası beceri boyutunda (18.29) olduğu görülmektedir. Öğretmenlerin yaşlarına göre duygusal zeka puanlarına bakıldığında İstatistiksel olarak anlamsız olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 4: Öğretmenlerin Görev Yaptıkları Okullarına Göre Duygusal Zeka Ölçeği Puanları Dağılımı

Ölçek Toplam ve Alt Boyutları	Devlet (n=39) Mean Rank	Özel (n=4) Mean Rank	Anlamlılık U ve P
Duygusal Zeka Ölçek Toplam Puanı	21.49	27.00	58.000 .403
Kişisel Beceri	21.72	24.75	67.000 .644
Kişilerarası Beceri	21.46	27.25	57.000 .379
Uyumluluk	21.60	25.88	62.500 .516
Stresle Başa Çıkma	21.73	24.63	67.500 .660
Genel Ruh Durumu	22.85	13.75	45.00 .166

Araştırmaya katılan öğretmenlerin görev yaptıkları okullarına göre duygusal zeka puanlarına bakıldığında, devlet ve özel okulda görev yapan öğretmenlerde en yüksek puanın

sırasıyla genel ruh durumu boyutunda (**22.85**), kişiler arası beceri boyutunda (**27.25**); en düşük puanın ise yine görev yaptıklarına göre sırasıyla kişiler arası beceri boyutunda (**21.46**), genel ruh durumu boyutunda (**13.75**) olduğu görülmektedir. Öğretmenlerin görev yaptıkları okullarına göre duygusal zeka puanlarına bakıldığında İstatistiksel olarak anlamsız olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 5. Öğretmenlerin Mezun Oldukları Okullarına Göre Duygusal Zeka Ölçeği Puanları Dağılımı (n=43)

Ölçek Toplam ve Alt Boyutları	BESYO (n=30) Mean Rank	Eğitim (n=9) Mean Rank	Anlamlılık U ve P
Duygusal Zeka Ölçek Toplam Puanı	19.67	21.11	125.000 .739
Kişisel Beceri	19.48	21.72	119.500 .604
Kişilerarası Beceri	19.93	20.22	133.000 .947
Uyumluluk	19.95	20.17	133.500 .960
Stresle Başa Çıkma	18.65	24.50	94.500 .176
Genel Ruh Durumu	21.20	16.00	99.000 .228

Araştırmaya katılan öğretmenlerin mezun oldukları okullarına göre duygusal zeka puanlarına bakıldığında, besyo ve eğitim fakültesi mezunu olan öğretmenlerde en yüksek puanın sırasıyla genel ruh durumu boyutunda (**21.20**), stresle başa çıkma boyutunda (**24.50**); en düşük puanın ise sırasıyla stresle başa çıkma boyutunda (**18.65**), genel ruh durumu boyutunda (**16.00**) olduğu görülmektedir. Öğretmenlerin mezun oldukları okullarına göre duygusal zeka puanlarına bakıldığında İstatistiksel olarak anlamsız olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 6. Öğretmenlerin Hizmet Yıllarına Göre Duygusal Zeka Ölçeği Puanları Dağılımı (n=43)

Ölçek Toplam ve Alt Boyutları	1-5 Yıl (n=9) Mean Rank	6-10 Yıl (n=11) Mean Rank	11 Yıl ve üzeri (n=23) Mean Rank	Anlamlılık KW ve P
Duygusal Zeka Ölçek Toplam Puanı	23.72	26.95	18.96	3.237 .198
Kişisel Beceri	18.22	27.36	20.91	3.018 .221
Kişilerarası Beceri	19.72	30.27	18.93	6.480 .039
Uyumluluk	25.33	23.59	19.93	1.441 .487
Stresle Başa Çıkma	26.39	21.59	20.48	1.456 .483
Genel Ruh Durumu	21.83	22.73	21.72	.051 .975

Araştırmaya katılan öğretmenlerin hizmet yılına göre duygusal zeka puanlarına bakıldığında, 1-5 yıl, 6-10 yıl ve 11 yıl ve üzeri görev yapan öğretmenlerde sırasıyla en yüksek puanın stresle başa çıkma boyutunda (**26.39**), kişilerarası beceri boyutunda (**30.27**), genel ruh durumu boyutunda (**21.72**); en düşük puanın ise sırasıyla kişisel beceri boyutunda (**18.22**), stresle başa çıkma boyutunda (**21.59**), kişilerarası beceri boyutunda (**18.93**) olduğu görülmektedir. Öğretmenlerin hizmet yılına göre duygusal zeka puanlarına bakıldığında kişilerarası beceri boyutunda 6-10 yıl hizmet yılı olan öğretmenler lehine istatistiksel olarak anlamlı bir değer olduğu tespit edilmiştir.

TARTIŞMA

Araştırma kapsamına alınan beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin duygusal zeka ölçek toplam puanına bakıldığında en yüksek değer kişisel beceri alt boyutunda olduğu, en düşük değer ise genel ruh durumu boyutunda olduğu görülmektedir.

Beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin cinsiyetlerine göre duygusal zeka ölçek puanı ve alt boyutları açısından anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır. Ölçek puanı ve alt boyutlar arasındaki ortalama puanlarının kadın ve erkek öğretmenlerde birbirine yakın değerde olduğu görülmüştür. Kamu ve özel kurumlarda beden eğitimi öğretmeni olarak çalışan bireylerin duygusal zeka farkındalıklarını belirlemek amacıyla Alpulu, Uslu ve Demir (2010) tarafından yapılan araştırmanın sonucunda, beden eğitimi öğretmenlerinin cinsiyetlerine göre puan ortalamaları arasında anlamlı düzeyde fark bulunmamıştır.

Yapılan çalışmalarda duygusal zekanın cinsiyete göre farklılaştığı; kadınların duygusal zekasının erkelerinkinden daha yüksek olduğu ve duygusal zekayı oluşturan yetenekler, yeterlilikler ve beceriler açısından, kızlar ve erkekler arasında anlamlı farklılıklar olduğu

bulunmuştur (Güngör, 2008). Diğer bir araştırma sonucunda; duygusal zekanın cinsiyete göre farklılaştığı; kızların duygusal zeka toplam puanının, karşısındakinin duygularını anlama ve duyguları yönetme puanlarının erkeklerinkinden anlamlı derecede daha yüksek olduğu bulunmuştur. Ancak, kendi duygularını anlama boyutu puanlarının ise cinsiyete göre farklılaşmadığı bulunmuştur (Erdoğdu, 2008). Farklı bir çalışmada, kadınların duygusal zeka düzeyinin, erkeklerden daha yüksek olduğu ve anne-babanın eğitim düzeyi ile duygusal zeka düzeyinin pozitif yönde ilişkili olduğu saptanmıştır (Harrod ve Scheer 2005). Schutte ve arkadaşları 2001, Balcı ve arkadaşları 2003 ve Acar'ın 2002 çalışmalarında duygusal zeka puanları ile cinsiyet arasında bir ilişki olmadığı bildirilirken; pek çok çalışmada duygusal zeka puanlarının kadınlarda daha yüksek olduğu görülmektedir (Erdoğdu, 2008; Austin ve ark. 2007; Göçet 2006; Karakaş ve Küçükoğlu, 2011).

Cinsiyete göre, kişisel beceri boyutunda yüksek puan alan erkek öğretmenler, kendi duygularının daha fazla farkında olabilen, kendilerini ifade etme yeteneğine sahip olan ve kendilerini tanımlayabilen, kendi düşüncelerini daha fazla ifade edebilen ve kendi ihtiyaçları için iletişim kurabilenler olarak görünmektedirler. Kişilerarası beceri boyutunda yüksek puan sağlayan kadın öğretmenler, diğer insanların duygularını anlayan, iyi bir dinleyici olarak onları betimleyen ve kişilerarası ilişkilerde yapıcı ve memnun edici olan, kolay bir şekilde işbirliği kuran insanlar olarak tespit edilmiştir (Fabio ve Palazzechi ,2008).

Duygusal zeka ne kalıtsaldır ne de erken çocukluk döneminde gelişir. Genel görüş olarak, zeka düzeyi 13-19 yaşlardan sonra önemli bir gelişim göstermez hâlbuki duygusal zeka yaşam süresi boyunca gelişebilir ve öğrenilebilir. Duygusal zeka gelişimi, bilişsel ve biyolojik olgunluğa bağlı olduğundan, okulun işlevi önem kazanmaktadır (Yeşilyaprak, 2001; Çelik ve Deniz 2008).

Araştırmaya katılan öğretmenlerin yaşlarına göre duygusal zeka puanlarına bakıldığında, 25-30 yaş, 31-40 yaş ve 41 ve üzeri yaş öğretmenlerde en yüksek puanın uyumluluk, kişiler arası beceri ve genel ruh durumu boyutunda; en düşük puanın ise kişiler arası beceri boyutunda ve genel ruh durumu boyutunda olduğu görülmektedir. Diğer bir çalışmaya göre, yaş ile duygusal zeka seviyesi arasında istatistiksel olarak önemli fark olduğu bulunmuştur (Çoban ve ark. 2010). Hemşirelerin üzerinde yapılan bir çalışmada, hemşirelerin ortalama 28.46±5.83 yaşında olduğu, 31 yaş ve üzeri olanların duygusal zeka puan ortalamalarının yüksek olduğu ve aradaki bu farkın istatistiksel olarak da anlamlı olduğu belirlenmiştir. Harrod ve Scheer (2005)'in çalışmasında duygusal zekanın her yaşta gelişebilir olması yanında yaş ilerledikçe duygusal zekânın arttığı belirlenmiştir. Ayrıca, bu konuda

yapılan diğer çalışmalar da yaşla beraber duygusal zekânın da arttığını göstermektedir (Göçet 2006; Dicle, 2006; Karakaş ve Küçüköğlü, 2011). Fabio ve Palazzechi (2008), lise öğretmenleri üzerinde yaptıkları çalışmalarında özellikle, genç öğretmenlerin yaşlı öğretmenlerden daha fazla duygusal zeka seviyesine sahip olduklarını söylemişlerdir.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin görev yaptığı okullarına göre duygusal zeka puanlarına bakıldığında devlet okulunda en yüksek puanın genel ruh durumu boyutunda en düşük puanın ise kişiler arası beceri boyutunda, özel okulda ise en yüksek puanın kişiler arası beceri boyutunda ve genel ruh durumu boyutunda olduğu görülmektedir.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin mezun oldukları okullarına göre duygusal zeka puanlarına bakıldığında besyo mezunlarına göre en yüksek puanın genel ruh durumu boyutunda, en düşük puanın ise stresle başa çıkma boyutunda olduğu; eğitim fakültesi mezunlarına göre, en yüksek puanın stresle başa çıkma boyutunda, en düşük puanın ise genel ruh durumu boyutunda olduğu görülmektedir.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin hizmet yılına göre duygusal zeka puanlarına bakıldığında, 1-5 yıl görev yapan öğretmenlerde en yüksek puanın stresle başa çıkma boyutunda en düşük puanın kişisel beceri boyutunda olduğu; 6-10 yıl görev yapan öğretmenlerde en yüksek puanın kişilerarası beceri boyutunda, en düşük puanın stresle başa çıkma boyutunda olduğu; 11 yıl ve üzeri görev yapan öğretmenlerde en yüksek puanın genel ruh durumu boyutunda, en düşük puanın ise kişilerarası beceri boyutunda olduğu görülmektedir.

Duygusal zekanın entellektüel zekadan farklı olarak bir kader olmadığı ve eğitimle gelişebileceği ve bunun da duygusal zekanın önemini bir kat daha artırdığı belirtilmektedir. (Fuimano 2004, Göçet 2006). Literatürde duygusal zekanın eğitimle geliştirilebileceği vurgulanmaktadır (Akerjordet and Severinson 2004, Louie et al. 2006).

SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırma sonucunda; beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin genel ruh durumu ve stresle başa çıkma boyutlarında düşük puan aldığı görülmekte ve bu boyutların geliştirilmesi gerektiği düşünülmektedir. Kişisel beceri boyutunda ise yüksek puana sahip oldukları, bunun sebebinin de sporun beceri gelişimi üzerinde olumlu etkisinden kaynaklandığı düşünülmektedir.

Öğretmenlerin hizmet yılına göre duygusal zeka puanlarına bakıldığında kişilerarası beceri boyutunda 6-10 yıl hizmet yılı olan öğretmenler lehine istatistiksel olarak anlamlı bir değer olduğu tespit edilmiştir.

Beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin duygusal zeka düzeylerinin orta düzeyde olduğu ve geliştirilmesi gerektiği düşünülmektedir (241,46±23,04). Öğretmenlerin stresle başa çıkmaları ve genel ruh durumlarını geliştirmeleri açısından branş dışı farklı aktivitelere katılmaları konusunda desteklenmesi gerekebilir.

KAYNAKLAR

1. **Acar, F.** (2002). Duygusal Zeka Ve Liderlik. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 12,58-68.
2. **Akboy, R.** (2005). Eğitim Psikolojisi ve Çoklu Zeka. İzmir: Dinazor Kitabevi.
3. **Akerjordet K, Severinsson E.** (2004). Emotional Intelligence in Mental Health Nurses Talking About Practice. International Journal of Mental Health Nursing; 13(3):164-170.
4. **Aksayan S, Bahar Z, Bayık A, Emiroğlu ve ark.** (2002). Verilerin Çözümlemesinde İstatistiksel Yöntemler. Hemşirelikte Araştırma İlke, Süreç ve Yöntemleri. (Erefe İ, Editör) 8. Bölüm. 1. Baskı. İstanbul: Odak Ofset; 211-49.
5. **Alpullu, A., Uslu, A. ve Demir, G.** (2010). Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Duygusal Zekâ Farkındalıklarının İncelenmesi. 11th International Sports Sciences Congress, Antalya 10-12 October 2010.
6. **Austin E.J, Evans P, Magnus B, O'Hanlon K. A.** (2007). Preliminary Study of Empathy Emotional Intelligence and Examination Performance in MBChB Student. Medical Education; 41(7): 684-689.
7. **Balcı S, Yılmaz M, Kalkan M, Odacı H.** (2003). Yönetici Adaylarının Duygusal Zeka ve İş Doyumu Düzeylerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi. VII. Ulusal Psikolojik Danışma ve Rehberlik Kongresi Bildiri Özet Kitapçığı, 44.
8. **Bradbery, T ve Greaves J.** (2006). Duygusal Zekanızı Keşfedin. (Çev: S.Kubilay), İstanbul: Truva Yayınları.
9. **Cadman, C., Brewer, J.** (2001). Emotional Intelligence: A Vital Prerequisite For Recruitment in Nursing Journal of Nursing Management, 9,321-324
10. **Çelik S.B ve Deniz M.E.** (2008). A Comparison of Scouts' Emotional Intelligence Levels With Regards to Age and Gender Variables: A Cross-Cultural Study, Elementary Education Online, 7(2), 376-383. İlköğretim Online, [Online]: <http://ilkogretim-online.org.tr>
11. **Çoban B, Karademir T, Açak M, Devicioğlu S.** (2010). The Emotional Intelligence of Students Who Are Sitting A Special-Ability Examination Social Behavior and Personality, 38 (8), 1123-1134 DOI 10.2224/sbp.2010.38.8.1123
12. **Dicle A.N.** (2006). Üniversite Öğrencilerinin Sosyal Beceri Düzeylerinin Duygusal Zeka ve Bazı Kişisel Özelliklerine Göre İncelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Samsun: Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
13. **Epstein, R.** (1999). The Key to Our Emotions. Psychology Today, 32(4).
14. **Erdoğdu Y.M.** (2008). Duygusal Zekanın Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi. Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi; 7(23); 62-76.
15. **Fabio A.D, Palazzeeschi L.** (2008). Emotional Intelligence And Self-Efficacy In A Sample Of Italian High School Teachers Social Behavior And Personality, , 36 (3), 315-326
16. **Fuimano J.** (2004). Raise Your Emotional Intelligence. J Nurs Manag; 35: 10-13.
17. **Goleman, D.** (2001). An EI-Based Theory of Performance. The Emotionally Intelligence Workplace. Jossey-Bass. San Francisco.
18. **Göçet E.** (2006). Üniversite Öğrencilerinin Duygusal Zeka Düzeyleri İle Stresle Başa Çıkma Tutumları Arasındaki İlişki. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Sakarya: Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü,
19. **Güngör S.** (2008). Üniversite Öğrencilerinde Duygusal Zekanın Psikolojik Sıkıntı Belirtileri Üzerindeki

- Etkisi. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Rehberlik Ve Psikolojik Danışmanlık Anabilim Dalı. İstanbul.
20. **Karakaş A.S, Küçüköğlü S.** (2011). Bir Eğitim Hastanesinde Çalışan Hemşirelerin Duygusal Zeka Düzeyleri, Anadolu Hemşirelik Ve Sağlık Bilimleri Dergisi, 14: 3
 21. **Lopes, P.N., Bracket, M.A., Nezek, J.B., Schütz, A., Sellin, I. ve Salovey, P.** (2004). Emotional Intelligence And Social Interaction. Personality and Social Psychology Bulletin, 30(8):1018-1034.
 22. **Louie KA, Coverdale J, Roberts WL.** (2006). Emotional Intelligence and Psychiatric training. Academic Psychiatry; 30: 1-3.
 23. **Mayer, J.D., Salovey, P.** (1990). The Intelligence of Emotional Intelligence. Intelligence, Vol:17
 24. **Mayer, J. D., Caruso, D.R & Salovey, P.** (1999). Emotional Intelligence Meets Traditional Standarts For An Intelligence. *Intelligence*, 27 (4) 267-298.
 25. **Schutte, N. S., Malouff J. M., Bobik, C., Coston, T. D., Greeson, C., Jedlicka, C., Rhodos, E.,**
 26. **Wendorf, G.** (2001), "Emotional Intelligence and Interpersonal Relations", The Journal of Social Psychology, 14(49), 523-536.
 27. **Ulaş, Ç. ve Arbak, Y.** (2004). Modern Yaklaşımlar Işığında Değişen Duygu-Zeka İlişkisi ve Duygusal Zeka. Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi. 3(2):209-219.
 28. **Ulutaş İ, Ömeroğlu E.** (2007). ,The Effects of An Emotional Intelligence Education Program on The Emotional Intelligence of Children. Social Behavior and Personality, 35 (10), 1365-1372.
 29. **Yaylacı, Ö. G.** (2006). Kariyer Yaşamında Duygusal Zeka ve İletişim Yeteneği. İstanbul: Hayat Yayıncılık.
 30. **Yeşilyaprak, B.** (2001) Duygusal Zeka ve Eğitim Açısından Doğurguları. Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi, 7 (25), 139-146.